

Jazyková podpora žáků s češtinou jako druhým jazykem

Jazyková podpora (dle §16 ŠZ)

Nově příchozí žáci-cizinci mají ze zákona nárok na **bezplatnou jazykovou přípravu**. Ale jak je to se žáky, kteří už v ČR pobývají delší dobu, česky se již celkem domluví, ale v jazykově náročnějších úkolech v ČJ i jiných předmětech stále selhávají? Mají nárok na podporu? Případně na jakou? Nebo s žáky, pro něž je složité organizovat jazykovou přípravu dle §20 (jsou například ve škole jediní)?

Žáci s nedostatečnou znalostí nebo bez dostatečné znalosti vyučovacího jazyka jsou **od září 2016** díky novele školského zákona a prováděcího předpisu (vyhláška 27/2016 Sb., v platném znění, o vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a žáků nadaných), považováni za žáky se speciálními vzdělávacími potřebami (SVP).

V nově nastaveném pětistupňovém systému podpůrných opatření se **jazykové podpory žáků s češtinou jako druhým jazykem týkají především opatření v druhém a třetím stupni podpory**. V obou případech je nutné **doporučení školského poradenského zařízení (ŠPZ)**. Je proto nutné **upozorňovat rodiče**, na jejichž **žádost** probíhá vyšetření v ŠPZ a s jejichž **souhlasem** se podpůrná opatření (PO) realizují!!!

Na co mají žáci nárok v rámci **podpůrných opatření**?

2. stupeň podpůrných opatření

Týká se žáků s **nedostatečnou znalostí vyučovacího jazyka** (přibližná úroveň češtiny na B1-B2).

Doporučená podpůrná opatření:

- Speciální učebnice a pomůcky (učebnice češtiny pro cizince),
- 1 h týdně **pedagogické intervence** (na práci se žákem nebo třídou ve škole) – zaměřené např. na podporu v češtině jako druhém jazyce
- 1 h týdně na **speciálně pedagogickou péči** poskytovanou speciálním pedagogem školy

U žáků s potřebou podpory z důvodu odlišných kulturních a životních podmínek v ZŠ a SŠ je třeba v **rámci nejvyššího možného počtu povinných vyučovacích hodin** posílit výuku českého jazyka nebo výuku češtiny jako druhého jazyka (ČDJ), žáci mají **nárok na 3 h ČDJ/týden, nejvýše 120 h/rok**.

3. stupeň podpůrných opatření

Týká se žáků s **neznalostí vyučovacího jazyka** (přibližná úroveň češtiny na A0-A2).

Doporučená podpůrná opatření:

- Úprava obsahu vzdělávání,
- Speciální učebnice a pomůcky (učebnice češtiny pro cizince),

- 3 h. týdně pedagogické intervence (z toho 1 hod. týdně práce se třídou) – např. podpora v ČDJ,
- 3 h týdně na speciální pedagogickou péči poskytovanou speciálním pedagogem školy, případně psychologické intervence,
- Podpora výuky dalším pedagogickým pracovníkem v rozsahu 0,5 úvazku (může to být např. specialista na výuku češtiny jako druhého jazyka). U žáků s potřebou posílení výuky ČDJ v ZŠ a SŠ se doporučuje **nárok na 3 h ČDJ/týden, nejvýše 200 h/rok**,
- Poradna může v rámci 3. stupně podpůrných opatření žákovi doporučit také **prodloužení délky vzdělávání**. Viz vyhláška č. 27/2016 Sb., „pokud to speciální vzdělávací potřeby vyžadují (zejména *u žáků z odlišného kulturního prostředí* nebo žijících v odlišných životních podmínkách), je možné v případě potřeby *prodloužit délku základního, středního a vyššího odborného vzdělávání o 1 rok.*“ Toto řešení je vhodné pro žáky, kteří po příjezdu do ČR nastoupí **do 9. ročníku povinné školní docházky (PŠD)**, avšak z důvodu jazykové neznalosti ve studiu selhávají. Žáky v tomto věku ovšem doporučujeme primárně zařazovat **o ročník PŠD níže** s ohledem na blížící se přijímací zkoušky na střední školu.

Podpůrná opatření ve 4. a 5. stupni se dětí s ČDJ týkají jen v kombinaci se zdravotním postižením.

Základní škola

Školský zákon ukládá pro všechny děti rovný přístup při přijímání ke vzdělávání. Škola proto musí zajistit cizím státním příslušníkům pobývajícím na území ČR přístup k základnímu vzdělání za stejných podmínek jako občanům ČR, aniž by museli doložit legálnost svého pobytu.

Všichni cizinci mají právo na bezplatné vzdělání na základních školách, právo na školní stravování, stejně jako na zájmové vzdělávání poskytované ve školském zařízení. Škola si pro přijetí žáků s ČDJ nesmí klást žádné podmínky. Jediným důvodem pro nepřijetí žáků s ČDJ je plná kapacita školy. S kladením si podmínek škol pro přijetí těchto dětí se stále setkáváme. Je třeba si uvědomit, že se jedná se o porušování školského zákona.

Vyhláška 48/2005 Sb. (§10) ukládá řediteli školy povinnost, vyrozumět zákonného zástupce žáka **do jednoho týdne po přijetí** žáka do školy o možnosti docházky do tříd pro jazykovou přípravu. Případně je sama škola do tohoto typu výuky zařadí.

Podpora žáků s ČDJ s příchodem novely ŠZ - Novelizovaný školský zákon 561/2004 Sb. spolu s vyhláškou 27/2016 Sb., v platném znění, přináší důležité změny pro všechny děti a žáky, kteří potřebují podporu při výuce. Patří mezi ně také **děti a žáci s češtinou jako druhým jazykem**.

Bezplatná příprava k začlenění do školy a podpora výuky mateřského jazyka.

Krajský úřad příslušný podle místa pobytu žáka ve spolupráci se zřizovatelem školy může zajistit:

- a) bezplatnou přípravu k začlenění do základního vzdělávání, zahrnující výuku českého jazyka přizpůsobenou potřebám těchto žáků,
- b) podle možností ve spolupráci se zeměmi původu žáka podporu výuky mateřského jazyka a kultury země jeho původu, která bude koordinována s běžnou výukou v základní škole.

Od 1. ledna 2012 nabyla účinnosti novela školského zákona vyhlášená pod č. 472/2011 Sb. Což znamená, že od 1. 1. 2012 pro všechny žáky-cizince, kteří plní povinnou školní docházku, zajistí krajský úřad příslušný podle místa pobytu žáka ve spolupráci se zřizovatelem školy bezplatnou přípravu k jejich začlenění do základního vzdělávání, zahrnující výuku českého jazyka přizpůsobenou potřebám těchto žáků.

Pokud jde o vzdělávání pedagogických pracovníků, kteří budou vzdělávat tyto děti, krajský úřad zajistí také jejich přípravu pro tuto činnost. Vzdělání potřebné k výuce dětí a žáků-cizinců mohou pedagogičtí pracovníci získat např. v NIDV.

Základní školy, kde se vzdělávají děti účastníků řízení o udělení azylu žijící v azylových zařízeních i mimo azylová zařízení, zabezpečují i základní jazykovou přípravu těchto dětí.

Základní legislativní rámec

Základní práva jsou zaručena všem, a to bez rozdílu pohlaví, rasy, barvy pleti, jazyka, víry, náboženství, politického či jiného smýšlení, národního či sociálního původu, příslušnosti k národnostní nebo etnické menšině, majetku, rodu nebo jiného postavení. Náleží nejen občanům ČR, ale i cizincům. Základní práva jsou vyjádřena v platné legislativě.

Legislativní rámec tvoří:

- mezinárodní úmluvy podle čl. 10 Ústavy ČR (Úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod, Úmluva o právech dítěte, Úmluva o uprchlících atd.)
- Listina základních práv a svobod - evropská legislativa (nařízení a směrnice)
- zákon o pobytu cizinců
- zákon o azylu
- zákon o dočasné ochraně
- školský zákon - související zákony, vyhlášky, pokyny ministerstev...

Konkrétní práva a povinnosti týkající se pobytu cizinců nalezneme v těchto zákonech:

- zákon o azylu
- zákon o dočasné ochraně
- zákon o pobytu cizinců